

6.1 Lietuvos visuomeninė ir ūkinė raida 1992–2022 metais

Jungtinių Tautų Organizacija (JTO) – tarptautinė organizacija, įkurta 1945 m. Jai priklauso apie 200 pasaulio valstybių. Organizacijos tikslas – išsaugoti taiką pasaulyje, puoselėti demokratinius tautų bendradarbiavimo principus, palaikyti tarptautinę teisę ir saugumą, gerbti žmonių teises ir laisves. Lietuva JTO nare tapo 1991 m. rugsėjo 17 d.

NATO – Šiaurės Atlanto paktas, Šiaurės Atlanto sąjunga, nepriklausomų valstybių politinio ir karinio bendradarbiavimo gynybinė sąjunga, įkurta 1949 m. JAV iniciatyva Vašingtone. Sąjungos tikslas – bendrai gintis nuo galimo SSRS puolimo, užtikrinti organizacijai priklausančių valstybių saugumą.

1. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus.

Svarbiausią tikslą Lietuva pasiekė užsienio politikoje – tapo pasaulyje pripažinta valstybe. Sunkiai nepriklausomybę atkūrusi Lietuva galų gale sulaukė užsienio valstybių pripažinimo. Pirmoji mūsų šalį 1991 m. vasario 11 d. pripažino Islandija. Lietuva nuo 1991 m. rugsėjo 17 d. dalyvauja Jungtinių Tautų veikloje. Istorikas Norbertas Černiauskas išskyrė tris svarbiausius pirmosios Lietuvos Respublikos (1918–1940 m.) pasiekimus: lietuviškas sviestas, Lietuvos aviacija ir Lietuvos krepšinis. O kokie galėtų būti trys svarbiausi Kovo 11-osios Lietuvos pasiekimai? Manytume, kad tai galėtų būti: įstojimas į Europos Sąjungą, įstojimas į NATO ir euro įvedimas. Nepriklausomybę atkūrusioms Baltijos šalims prireikė didelių pastangų, kad išsivaduočiau iš komunizmo ir įtvirtintų valstybingumą. Pirmiausia reikėjo nuo planinės ekonomikos pereiti prie demokratiniais pagrindais tvarkomos rinkos ekonomikos.

1. Įvardykite svarbiausius Lietuvos pasiekimus 1990–2022 m.

2. Kaip manote, kuris iš jų yra svarbiausias? Atsakymus argumentuokite.

Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas Džordžas Volkeris Bušas ir Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus Vilniuje, 2002 m. lapkričio 23 d.

6.1 Lietuvos visuomeninė ir ūkinė raida 1992–2022 metais

2. Perskaitykite Jungtinių Amerikos Valstijų prezidento Džordžo Bušo kalbą, pasakytą 2002 m. lapkričio 23 d. Vilniuje, Rotušės aikštėje, sveikinant Baltijos tautas gavus kvietimą į NATO, ir atsakykite į klausimus.

NATO šalys atvėrė duris Lietuvai ir kitoms šešioms Europos demokratijoms. <...> Mes turime garbės pakviesti Lietuvą prisijungti prie NATO – didžiojo Atlanto aljanso.

Daug kas abejojo, kad kada nors jūsų šalis bus laisva. Tačiau Jungtinės Valstijos visada pripažino tik nepriklausomą Lietuvos valstybę. Mes žinojome, kad šis žemynas visą laiką nebus padalytas. Žinojome, kad diktatorių nubrėžtos dirbtinės padalijimo linijos bus panaikintos. Susiskaldymas – jau praeitis. Daugiau nebus jokių miunchenų, jokių jaltų. Ilga baimės, netikrumo ir vienatvės naktis baigėsi. Jūs prisijungiate prie stiprios ir augančios NATO šeimos. Mūsų aljansas gina visus savo narius. Visi, kas pasirinks Lietuvą savo priešų, taps Jungtinių Amerikos Valstijų priešų. Drąsūs Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonės jau niekada vieni nebekovos su agresija.

NATO reikia jūsų. Jūs prisidėsite prie bendro visų mūsų saugumo. NATO stiprybė nepriklauso vien nuo karinės jėgos, bet ir nuo paprastų vyrų ir moterų dvasios stiprybės. Turime būti pasirengę kovoti su blogiu ir drąsiai elgtis pavojaus akimirka. Baltijos šalių žmonės jau pademonstravo pasauliui šias savybes. Jūs patyrėte žiaurią priespaudą, tačiau nepalūžote. Buvote imperijos nelaisvėje, tačiau ištrūkote iš jos. Todėl jūs gerai žinote žmogaus laisvės vertę. Prieš dešimtmetį šimtai tūkstančių lietuvių, latvių ir estų susikibo rankomis nuo Talino ir Vilniaus, kad parodytų, kaip myli laisvę. <...> Jūs atgavote savo laisvę, iškovojote nepriklausomybę ir jungiatės prie didžios sąjungos. <...> Šią didžią dieną tegul Dievas laimina visų Lietuvos patriotų ir kovotojų už laisvę, kurie neišgyveno iki šios dienos, atminimą.

Pagal www.istorijai.lt

Klausimai ir užduotys.

1. Paaiškinkite JAV prezidento kalbos žodžius: „Daugiau nebus jokių miunchenų, jokių jaltų.“ Interne raskite daugiau informacijos apie šias tarptautines konferencijas ir jų rezultatus.
2. Paaiškinkite, kada lietuviai buvo palikti vieni kovoti su agresija. Kaip baigėsi šios kovos? Kodėl nesulaukta amerikiečių paramos?
3. Kokią reikšmę turėjo ir tebeturi tai, kad Lietuva buvo pakviesta ir priklausė NATO organizacijai?
4. Surenkite klasėje diskusiją ir pasvarstykite, ar reiktų į NATO priimti Ukrainą, Gruziją ir kitas buvusias postsovietines valstybes.
5. Pasidomėkite, ką mums duoda NATO apsauga. Surenkite klasėje diskusiją „Kokios galėtų būti Rusijos sukkelto karo Ukrainoje užbaigimo sąlygos?“. Ar pasaulis gali nekariauti?

6.1 Lietuvos visuomeninė ir ūkinė raida 1992–2022 metais

3. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus.

Griuvus „Blogio imperijai“ ir Lietuvai tapus laisva, kiekvienam piliečiui atsivėrė galimybės atskleisti savo talentus ir gebėjimus, kurti ir reikšti savo nuomonę. Per trisdešimt nepriklausomybės metų ne tik perėjome nuo planinės prie rinkos ekonomikos, bet ir sugebėjome sukurti stabilią demokratinę santvarką, pamatinę teisinę bazę. Lietuvos verslas sėkmingai įveikė visus ekonominius sunkumus ir išbandymus. Šalis patyrė gilių ūkio nuosmukių: pereinamojo laikotarpio iš centralizuotos planinės ekonomikos į rinkos ūkį pradžioje (1990–1994 m.), per pagrindinės Lietuvos užsienio prekybos partnerės – Rusijos – ekonominę krizę (1998–1999 m.) ir 2008 m. prasidėjus pasaulinei finansinei krizei (2008–2009 m. BVP sumažėjo 14,7 %, mažmeninės prekybos apyvarta – 25 %, statybų mastas – daugiau kaip 40 %). Kita vertus, ekonominio pakilimo laikotarpiais Lietuvos ūkio plėtros tempai buvo vieni sparčiausių Europoje. Daugumai įmonių pavyko persitvarkyti ir imtis sėkmingos veiklos, sparčiai kūrėsi naujos įmonės. Deja, dalis jų neatlaikė konkurencijos ir bankrutavo. Lietuvoje gaminama produkcija tapo konkurencinga Europos ir pasaulio rinkose, kone kiekvienais metais didinamos eksporto apimtys. Beveik visose srityse Lietuva priskiriama prie moderniausių ir pažangiausių pasaulio valstybių. Nuo 1999 m. veikiantis Būtingės naftos terminalas įrodė valstybės gebėjimą realizuoti didelius ir sudėtingus projektus. Suskystintų gamtinių dujų terminalo atidarymas Klaipėdos jūrų uoste Lietuvai atvėrė duris į energetinę nepriklausomybę. 1992 m. Lietuva tapo Tarptautinio valiutos fondo ir Pasaulio banko nare, 2001 m. – Pasaulio prekybos organizacijos, 2004 m. – Europos Sąjungos nare, 2015 m. įstojo į euro zoną. Lietuvos ekonomika generuoja dideles pajamas, sparčiai vystosi, šalyje pasiektas aukštas pragyvenimo lygis. Pasaulyje vertinamos Lietuvos piliečių turimos teisės ir laisvės, žiniasklaidos laisvė, interneto laisvė.

Pagal „Asmenybės. 1990–2015 m. Lietuvos pasiekimai“

Verslo parkas „Gariūnai“ 90-tais. Tuo metu į rinką plūstelėjo importinės prekės. Nuo pat įsikūrimo pradžios VP „Gariūnai“ yra visos Lietuvos smulkiųjų prekybininkų produkcijos realizavimo vieta

6.1 Lietuvos visuomeninė ir ūkinė raida 1992–2022 metais

Klausimai ir užduotys.

1. Kokias problemas turėjo spręsti Lietuvos vyriausybės, reformuodamos valstybę?
2. Palyginkite planinę ir rinkos ekonomiką. Kiekvienai priskirkite kuo daugiau teigiamų ir neigiamų ypatybių. Klasėje surenkite diskusiją.
3. Įvardykite svarbiausius Lietuvos ūkio pasiekimus per trisdešimt nepriklausomybės metų.
4. Nepriklausomybės pradžioje vienas iš Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų, ekonomistas K. Antanavičius, išskėlė tikslą: „Po kelerių metų gyvensime kaip Švedijoje“. Klasėje surenkite diskusiją ir pasvarstykite, ar Lietuvoje žmonės gyvena „kaip Švedijoje“.

5. Sudarinėdami laiko juostas turbūt pastebėjote, kad per žmogaus gyvenimą nutinka ir valstybinės reikšmės istorinių įvykių. Antai mūsų gyvenamuoju laiku Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą virto puolimu prieš visą pasaulį, Lietuva įsivedė eurą ir t. t. Pasitelkę pamokose pateiktą medžiagą, enciklopedijas, internetą nustatykite, kurių įvykių amžininkai buvote patys arba jūsų tėvai, seneliai, proseneliai. Užpildykite lentelę.

Data	Įvykis	Jūs	Tėvai	Seneliai	Proseneliai
2022 m. vasario 24 d.	Rusijos invazija į Ukrainą.	✓	✓	✓	
2019 m. gruodžio 1 d.	Užfiksuoti COVID-19 pandemijos ženklai.	✓	✓	✓	
2015 m. sausio 1 d.	Lietuva įsiveda eurą.				
2013 m. liepos 1 d.	Lietuva pradėjo pirmininkauti Europos Sąjungos Tarybai.				
2004 m. gegužės 1 d.	Lietuva priimta į Europos Sąjungą.				
2004 m. kovo 29 d.	Lietuva įstoja į NATO.				
1992 m. spalio 25 d.	Lietuvoje įsigalioja nauja Konstitucija.				